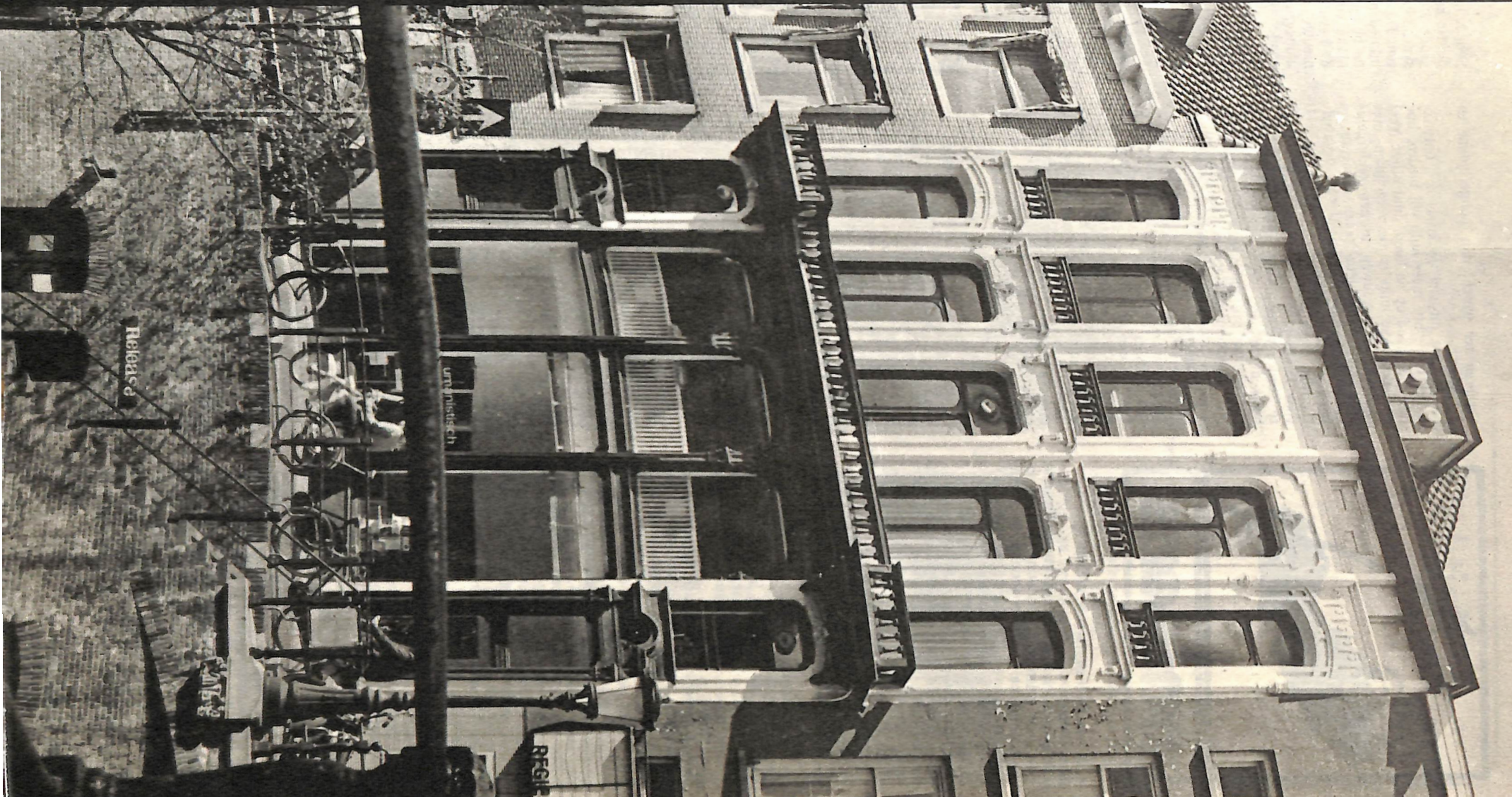

27/8 - Tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond - 29 april 1972

HUMANIST

Het tweede lustrum van Welzijn en Bevolkingsgroei

Dit jaar zal het feit herdacht worden, dat tien jaar geleden de stichting Welzijn en Bevolkingsgroei werd opgericht. In tegenstelling tot wat de naam zou doen vermoeden, is het doel van deze stichting: ons volk te wijzen op de ernstige gevolgen van de toenemende bevolkingsdruk.

Twaalf jaar geleden hadden nog maar weinig mensen oog voor wat tegenwoordig algemeen aangeduid wordt als de „bevolkings-explosie“. Begrijpelijk, omdat de bevolkingsgroei eigenlijk helemaal geen explosie, geen plotselinge ramp is, maar een zich zeer geleidelijk voltrekkende catastrofe. Elk uur neemt de wereldbevolking met netto 8.000 mensen toe. Over ruim twee maanden zal de wereldbevolking zijn toegenomen met het totale inwonertal van Nederland. De problemen, die als gevolg hiervan ontstaan, zijn bekend: miljoenen hongerende mensen, toenemende milieuvervuiling, stijgende agressiviteit.

Ook in Nederland doen zich deze verschijnselen voor; gelukkig is er echter geen honger. Maar we zitten met andere knelpunten. Het woningtekort is 27 jaar na de oorlog nog steeds niet opgelost. Oorzaak: de gestaag groeiende bevolking. Als elke woning gemiddeld vier personen herbergt, betekent dit dat elk jaar al 40.000 van de 130.000 gebouwde woningen moeten worden aangewend om de bevolkingsgroei op te vangen (netto toeneming Nederland: omstreeks 160.000 personen per jaar). Voor het inlopen van de achterstand en voor krotopruiming blijven dan nog slechts 90.000 huizen over.

Over de bouwcapaciteit voor scholen, sportcentra, ziekenhuizen etc. praten we dan nog niet eens.

Maar goed, in ons rijke land kunnen we de problemen van woningnood en milieuverontreiniging voorlopig nog wel de baas. Voorlopig: we kunnen niet doorgaan tot half Nederland uit flatgebouwen bestaat en de andere helft geasfalteerd is voor wegen en parkeerplaatsen.

In de ontwikkelingslanden is het probleem ernstiger en het zou nog veel ernstiger zijn, als niet jaarlijks miljoenen door honger en ziekte zouden sterven. Als de rijke landen hun ontwikkelingshulp zouden opvoeren zodanig, dat niemand meer door honger, malaria, lepra etc. zou sterven, dan waren de gevolgen verschrikkelijk: de bevolking groeide dan niet met 'slechts' 8.000 per uur maar met misschien 12.000 of meer. Gezonde mensen brengen nu eenmaal méér levende

kinderen ter wereld dan hongerlijders en patiënten.

Men noemt dit wel de crisis der ontwikkelingshulp; hoe meer hulp wij bieden, hoe hoger de nood op de lange duur stijgt. Veel goed-bedoelde hulp is te vergelijken met dweilende huisvrouwen in een ondergelopen keuken: zolang de kraan openstaat is het effect bijzonder gering of zelfs negatief. Eerst de kraan dicht!

Daarom dient aan ontwikkelingsprojecten voor family-planning de hoogste prioriteit te worden verleend. Ieder niet-geboren kind betekent immers een dubbele hoeveelheid voedsel voor een ander kind gedurende tien jaar! (Aannemend dat het tien jaar duurt voor een kind van alleen-maar-consument ook producent wordt.)

Over de wijze, waarop deze noodzakelijke geboortebeperving moet worden gerealiseerd, lopen de opvattingen sterk uiteen. Aan het ene uiterste bevinden zich conservatieve katholieken en protestanten, die zelfs een vrijwillige geboorteregeling door middel van condoom, pil of sterilisatie met (religieus) wantrouwen bezien; aan het andere uiterste staan zij, die een extra belasting willen invoeren op elk kind na het tweede plus een in aantal gevallen verplichte abortus of sterilisatie.

Onder druk van de steeds toenemende ongerustheid vindt een verschuiving plaats van de moraal in de tweede richting; abortusklinieken worden aarzeland geaksepteerd, mits de volledige vrijheid gehandhaafd blijft. De kinderbijslag komt in discussie: afschaffing voor het derde en volgende kind wordt overwogen, maar met behoud van alle rechten voor reeds geboren kinderen.

Welke maatregelen ook genomen zullen worden, een duidelijke bevolkingspolitiek wordt voor Nederland onvermijdelijk. Trouwens: hoe zullen wij ooit ontwikkelingslanden de plicht tot geboortebeperving kunvoorhouden, als het dichtstbevolkte land ter wereld niet zelf het goede voorbeeld geeft? De tijd dringt, want de nood wordt groter. Heel geleidelijk maar met onontkoombare zekerheid lopen wij vast in tal en last. Paradoxaal gezegd is het beste wat wij voor ons nageslacht kunnen doen: het drastisch te beperken.

Niet omdat wij een hekel aan kinderen hebben, maar juist uit eerbied voor het menselijk leven, omdat wij van onze kinderen houden. Om aan de reeds geboren kinderen een menswaardig bestaan te kunnen bieden, zal het aantal nog te verwekken kinderen drastisch beperkt moeten worden. Gebeurt dat niet, m.a.w. blijven Nederlanders met een groot deel van de overige wereldbevolking doorgaan met zich als ratten te vermenigvuldigen, dan zullen zij en wij straks als ratten sterven. Wie het niet gelooft, leze 'The Population Bomb' van de Amerikaanse bioloog prof. Paul Ehrlich, in 't Nederlands verschenen onder de titel 'De Bevolkingsexplosie'. Het zal u koud over de rug lopen.

De Stichting Welzijn en Bevolkingsgroei komt de eer toe, dit vreselijk toekomstperspectief reeds tien jaar geleden te hebben onderkend. Helaas heeft de stichting tot nog toe weinig succes gehad; mochten uw ogen zich willen openen voor het benauwendste vraagstuk van onze tijd, meldt u dan als kontribuant of vraag een proefnummer van het tijdschrift 'Tal en Last', hoofdredakteur Ir. R. van Hasselt, Voorsterweg 158, Voorst.

In de paar minuten die u nodig had om dit artikel te lezen, zijn alweer tientallen kinderen van honger gestorven. Was het niet beter als zij nooit geboren waren?

Eén lichtpunt is er: de wereldvoedselproductie kan straks wellicht revolutionair vergroot worden, als de biologen er in slagen synthetische eiwitten en vetten te fabriceren. Daarnaast zijn tientallen andere mogelijkheden in volle ontwikkeling, waardoor de honger kan worden gestild. Maar toch zullen we er goed aan doen, de bevolkingsgroei af te remmen, totdat de nieuwe produkten in grote hoeveelheden aanwezig zijn en de honger van de NU levenden is gestild. Pas dan heeft men het recht, weer meer kinderen op de wereld te zetten.

A. Weiland, Oegstgeest

Wij humanisten

Wij, humanisten, hechten aan een blijde levensstijl; soms zó ruig, dat we er een tweede kop koffie tegenaan gooien.

HUMANIST

voortzetting van Mens en Wereld

Tweewekelijkse uitgave van de stichting 'de humanistische pers'

Jaargang 27 nummer 8

29 april 1972

Redaktrice:

Josephine Vonk

Redaktieraad:

Mevr. P. Hienekamp,

R. de la Rie,

H. J. Roethof,

H. Wiedeman.

Redaktiesekretaris:

F. C. van Soesbergen,

Paulus Buyslaan 23, Amersfoort,

telefoon 03490-16474

Lay-out: Gerard Voet

Druk: Storm - Utrecht - Maarssen

Administratie, abonnementen en advertenties:

Postbus 114, Utrecht,

telefoon 030- 318145

postgiro 58 t.n.v.

'de humanistische pers', Utrecht.

Abonnementsprijzen per jaar:

Nederland, andere EEG-landen,

Suriname en Ned. Antillen f 15,—

Overige landen f 17,50

Losse nummers f 0,75

In dit blad ingenomen standpunten zijn niet noodzakelijkerwijs die van het Humanistisch Verbond.

Wij, humanisten, voelen ons solidair met de verdrukte medemens, vooral als die ver weg woont.

Wij, humanisten, kennen grote waarde toe aan stijlvolle bijeenkomsten; onze zondagochtenden zijn een kruising tussen een schoolkerk en een Nutsbijeenkomst anno 1810.

Wij, humanisten, aksentueren graag de re delijkheid, dat is het rationaliseren van hoogst primitieve emoties.

Wij, humanisten, ontkennen het conflict met de jonge generatie; wij kennen niet eens een jonge generatie.

Wij, humanisten, hebben ons omvangrijke werk ondergebracht in vele werkstichtingen; soms zijn we d'r gewoon wel eens één kwijt.

Wij, humanisten, zitten in een kontakorgaan met Rome, maar nog niet met Dordt. Vergaderen aan de Tiber is tenslotte leuker dan aan de Merwede.

Wij, humanisten, geloven in de menselijke offerbereidheid; wat dacht u van een half percent van het jaarsalaris?

Wij, humanisten, geloven in gesublimeerde agressie, wij voeren daarom een agressieve subsidiepolitiek.

Wij, humanisten, wensen geen politiek verbond; onze leden horen tot verschillende politieke partijen, die onderling geen verschillen vertonen.

Wij, humanisten, leggen veel nadruk op de persoonlijke verantwoordelijkheid jegens de naaste; we benoemen steeds meer beroepskrachten om die naastenliefde namens ons uit te oefenen.

C. Cabout, Laren

H.V.-RADIO

Hilversum II
9.45-10.00 uur

30 april: Invuloefeningen in humanisme (3): G. J. de Nie.

7 mei: P. Spigt: 'Waarom schelden ze zo op emotie?'

14 mei: prof. dr. C. de Galan: 'Profijt als beginsel'.

21 mei: 'Hoe meer zielen, hoe minder vreugd'. (de klap van de bevolkingsexplosie is al te horen)

O.a. met medewerking van M. van Andel.

28 mei: 'wat heet gezond...' drs. Herman Cohen over humanistische psychologie.

Humanisme en Politiek

door H. Lips

Het humanisme is geen politiek gedachtenstelsel. Het is een mensbeschouwing nauw verbonden met een bepaalde geesteshouding. In die geesteshouding wordt de mens gezien als drager van geestelijke en zedelijke kwaliteiten die autonoom in hem werkzaam zijn. De mens wordt niet voortbewogen door buiten hem geplaatste, absolute, krachten maar door innerlijke drijfveren. De samenhang van de menselijke situatie met het totale aardse en kosmische gebeuren wordt daarbij niet ontkend.

Maar de 'geschiedenis' wordt voor alles gezien als een ontwikkeling van menselijke krachten waarbij het van het hoogste belang is of mensen bereid zijn de in hen levende krachten van vrijheid en solidariteit tot gelding te brengen of niet. Op grond daarvan is in het humanisme altijd weer gepleit voor een vergroting van de mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing. De mogelijkheden voor een menswaardige ontplooiing liggen, naar humanistisch inzicht, in de mens, hij moet de kans krijgen ze tot ontwikkeling te brengen. Heel sterk, en ook wel een beetje paradoxaal, is dat indertijd door prof. Dr. G. Heymans gesteld in zijn uitspraak: 'Het Godsrijk zal, als het zich eens op aarde zal verwerkelijken, het werk van mensen zijn'.

In dit opzicht heeft de humanist inderdaad vertrouwen in de mens, hij gelooft allerminst dat de mens zonder kwaad en zonde is maar hij acht hem desalniettemin in staat tot de creatie van een menswaardige samenleving.

In een ontwikkeling van enkele honderden jaren heeft het humanisme dit vertrouwen in de mogelijkheid van mensen gemaakt tot een van de pijlers van de westerse cultuur, zich daarbij voornamelijk richtend tot de individuele mens, die werd opgewekt dit vertrouwen in zijn persoonlijk leven, en in dat van de samenleving, niet te beschamen. In dit humanisme heeft de persoonlijke vrijheid altijd een grote rol gespeeld. Het is niet te veel gezegd om te beweren dat het humanisme in onze westerse cultuur vooral de rol heeft gespeeld van behoeder en beschermer van de vrijheid.

Maar het heeft dat altijd gedaan op een apolitieke wijze. Humanisten waren filosofen, kunstenaars en opvoeders maar slechts zelden politici en nog minder revolutionairen. Het humanisme is ontstaan in een liberaal-kapitalistische wereld, het heeft zich daarin kunnen ontwikkelen op zodanige wijze dat het nimmer een maatschappelijk-revolutionaire rol heeft gespeeld. De tegenwerping dat het marxisme toch een soort humanisme zou zijn, gaat niet op. Stellig komen bij Marx humanistische elementen

naar voren maar de filosofische grondslag van het marxisme is tenslotte het dialektisch-materialisme geworden en dat is geen humanistische filosofie.

Het heeft wel betekend dat de vrijheidsopvatting van het humanisme in de liberaal-kapitalistische wereld, waarin idealistische

Dit artikel is een fragment uit HUMANISME EN SAMENLEVING'. Een serie artikelen van hoofdredacteur H. Lips. Ze werden gepubliceerd in EGO, het maandblad van de humanistische geestelijke verzorging voor militairen. Adres redactie en administratie: Coornherthuis, Hoofdstraat 84, Driebergen.

filosofieën zo'n grote rol spelen ook een idealistisch karakter heeft gekregen, d.w.z. het karakter van interne, persoonlijke stellingname en levenshouding zonder belangrijke maatschappelijke consequenties.

En dat is precies wat het huidige humanisme blokkeert t.a.v. de mogelijkheid van een maatschappelijk-revolutionaire stellingname, het is — evenals trouwens het christendom — zozeer vergroeid met de kapitalistische maatschappij-structuur en het heeft zozeer de vrijheid gemaakt tot een zaak van persoonlijke beleving en bevrediging, dat het nauwelijks maatschappelijk oppositio neel kan zijn.

In het licht van het bovenstaande is het begrijpelijk dat voor humanisten de politieke stellingname een kwestie van persoonlijke keuze is, men kan even goed voor een rechts liberalisme als voor een links socialisme kiezen. En terecht wordt dit dan gerechtvaardigd met de gedachte van de persoonlijke vrijheid, de humanist is vrij om zelf zijn politieke keuze te bepalen. Maar dat kan uiteraard slechts in een humanisme dat op zichzelf maatschappelijk indifferent is en dat dan ook aan het maatschappelijk leven niet werkelijk deelneemt, er zelfs nauwelijks een inspiratiebron voor is.

En daar ligt de frustratie van vele humanisten, op grond van hun mensopvatting zouden ze zo gaarne aanwezig zijn bij de vele krachten die door allerlei maatschappelijke activiteiten de nodige veranderingen trachten te bewerkstelligen maar op grond van het vrijblijvende karakter van het humanisme blijven ze in de startblokken steken. Daar ligt de crisis van het westerse humanisme die zich vandaag duidelijk aftekent.

Op 6 maart 1970 kwam Diana Oughton tezamen met twee jonge mannen om het leven in het sousterrain van een huis in Greenwich Village, New York. Zij werd gedood door een bom die zij naar alle waarschijnlijkheid zelf had vervaardigd. De familieleden en vrienden rondom het graf in haar geboorteplaats Dwight, Illinois, hadden bij hun verdriet om de Diana zoals zij die kenden, slechts een vage voorstelling van het makabere milieu waarin zij de laatste jaren had geleefd, een milieu dat de vernietiging nastreefde van de maatschappij die haar had voortgebracht.

Ogenscheinlijk geeft Diana's jeugd geen verklaring voor haar maatschappelijke ontwikkeling tot terrorist. Zij leek geboren voor een luxueus, zorgeloos bestaan. Dat Diana dit als kind al niet helemaal als vanzelfsprekend beschouwde, blijkt misschien uit de vraag die zij toen eens stelde: Waarom moeten wij zo rijk zijn?

Als jonge vrouw werd Diana met sociale problemen geconfronteerd toen zij, gevoelig en idealistisch als zij was, bij maatschappelijk werk en ontwikkelingshulp betrokken raakte. Haar hoopvolle verwachtingen van dit werk leidden echter tot gevoelens van machteloosheid en wanhoop en daarna tot afkeer van een maatschappij die zoveel wantoestanden liet voortbestaan en veroorzaakte.

Zoals zoveel studenten in de zestiger jaren werd zij meegezogen door een politiek radikalisme dat met geweld de weg wilde vrijmaken voor sociale verbeteringen. Via de linkse studentenbeweging was zij terecht gekomen in de extremistische groepering van de Weathermen.

Deze Weathermen zijn overtuigde revolutionairen, bereid hun persoonlijk leven ondergeschikt te maken aan hun theorieën. Communes, polygamie en drugs pasten in hun wereldbeschouwing.

Diana maakte niet de indruk dat zij zich in deze omgeving gelukkig voelde. Het lijkt eerder dat zij zich verplicht voelde de konsekwenties van haar overtuiging te aanvaarden. Ondanks haar fanatisme heeft Diana het contact met haar ouders en haar zusjes nooit helemaal verbroken en vooral haar vader probeerde steeds weer haar gedachtengang te begrijpen en daarover met Diana en haar bondgenoten te discussiëren.

Verbittering, wanhoop en machteloosheid drijft vele intelligente jonge mensen tot een extreem revolutionair standpunt. Diana is het slachtoffer geworden van haar idealisme. Haar onbaatzuchtigheid kan vele ouders in de V.S. en Europa die zich al ergeren aan studentenprotesten en aktiegroepen, te denken geven.

josv

DIANA

door Robert Sorgedragers

Het boek Diana, dat binnenkort in een vertaling van Nettie Klein-von Baumhauer bij de N.V. Uitgeversmaatschappij Kosmos verschijnt, geeft het levensverhaal van een jonge vrouw uit een 'upper-class' Amerikaanse familie, die in 1970 op 28-jarige leeftijd om het leven komt bij het maken van een bom voor terroristische activiteiten van de Weathermen, een extremistische frakcie binnen de linkse S.D.S. (Students for a Democratic Society).

Voor zij bij deze beweging betrokken raakt, is zij twee jaar werkzaam in Guatemala voor VISA (Voluntary International Service Assignments) van het American Friends Service Committee.

Het proces, waarin zij zich distantieert van haar conservatieve achtergrond, verloopt schoksgewijs. Het begint tijdens haar college-opleiding te Bryn Mawr, intensiveert zich als zij vrijwillig lesonderwijs gaat geven aan negerkinderen in de arme wijken van Philadelphia, en kulmineert tot een breekpunt door haar ervaringen in een ontwikkelingsland.

Het hoofdstuk, dat handelt over haar verblijf in Guatemala, vormt aanleiding tot het maken van enkele kanttekeningen:

Na een training in de V.S. en later in Guatemala City, o.m. voor haar Spaans, vestigt zij zich met een ander meisje in Chichicastenango, een plaatsje ongeveer 90 km ten westen van de hoofdstad gelegen, goed bereikbaar via de weg. Zij geeft daar eerst les in Spaans aan kinderen; later leert zij volwassenen lezen.

Een pikant detail: zij wordt ter plaatse 'geaksepteerd', nadat zij de priester heeft beloofd geen geboorteregeling te zullen propageren.

Gedurende haar verblijf 'verindiaanst' zij in zekere zin; zij mijdt steeds meer het contact met de (veelal Amerikaanse) toeristen, en het luxueuze hotel, dat kan worden gezien als een representant van haar eigen achtergrond. Lokaal voedsel, opgelapte kleren, Indiaanse woonomstandigheden, doen het verschil vervagen met de arme bevolking.

Zelfs enkele Peace Corps vrijwilligers stoten haar af door hun, in haar ogen, onaangepaste levenswijze. Zij werkt hard en veel en leeft op haar zakgeld van \$ 15 per maand, naast de kostenvergoeding voor voedsel en huur, zonder voor zichzelf gebruik te maken van het geld, dat haar ouders haar ter beschikking stellen.

Hoezeer zij zich echter ook aanpast aan de

lokale bevolking en hun levensomstandigheden, toch blijven de verschillen met die bevolking evident. De ene keer is het haar doorastend optreden als zieke kinderen dringend medische verzorging behoeven, een andere keer haar, in de lokale ogen, te vrijmoedige houding ten opzichte van de mannelijke bevolking. Dit verhindert een zich volledig assimileren.

De grote verschillen tussen rijken en armen en de spanning tussen beide groeperingen, met angst aan de zijde van de rijken en afgunst en haat aan de zijde van de armen, leert zij doorzien. Tijdens haar verblijf (1963-1965) was er nog sprake van een guerrilla-beweging in de bergen, hetgeen in de hoofdstad veiligheidsmaatregelen noodzakelijk maakte; in Chichicastenango was hiervan niets te merken, ook niet in het gedrag van de Indiaanse bevolking; berusting prevaleerde daar.

Het boek beschrijft haar steeds meer radikaliserende politieke denkbeelden. Deze beschrijving lijkt mij te stereotype voor de werkelijke veranderingen, die in dit meisje moeten hebben plaatsgevonden.

Twee grote invloedsferen, die de status-quo bevorderen, worden geschetst: enerzijds het Amerikaanse optreden op economisch, politiek en hulpverleningsgebied, anderzijds de kerk. De opvatting, dat alle hulpverlening, ook die van haarzelf, slechts de revolutie vertraagt, past daarin.

Gedesillusionneerd keert zij na twee jaar naar de V.S. terug. Zij moet erkennen, dat zij aan haar verblijf meer heeft gehad dan de bevolking, die zij wilde helpen. Dat zij vervolgens in de studentenrevolte belandt, past in het patroon, maar zal hier niet worden vervolgd, omdat het niet relevant is voor de vragen, die de Guatemala-episode oproept en de opmerkingen, die daarover te maken zijn.

In de eerste plaats dan de opvatting, dat iedere hulpverlening de revolutie vertraagt. Voor hulpverlening, die via de overheden wordt verstrekt, is deze opvatting waarschijnlijk juist. Vooral als de zeer scheve bezitsverhoudingen in stand worden gelaten en de hulpverlening gebruikt wordt voor het opbouwen van een sociaal image. Voor een hulpverlening, die de samenwerkingsstructuren van de armste bevolkingsgroepen versterkt, geldt dit echter beslist niet.

Bij een bezoek aan Centraal-Amerika, vorig jaar, heb ik verschillende voorbeelden van beide categorieën gezien. Voedselhulp-distributie bijv. werd in één geval plotse-

Tot onze grote spijt is er een fout geslopen in de kop boven een artikel van Peter Krug geplaatst in Humanist 6 van 1 april 1972.

De onderdaan en de totalitaire zaak moet dus gelezen worden met de feitelijke titel, en wel: De onderdaan en de totalitaire staat.

(Redactie)

ling verlegd van een partikuliere organisatie naar een organisatie, geleid door de vrouw van de president.

In Guatemala ontmoette ik daarentegen enkele groepen, die uitsluitend met behulp van krediet en begeleidende technische adviezen zich volledig onafhankelijk hadden gemaakt van hun vroegere landheren en volplannen waren voor wat zij de komende tijd ter hand zouden nemen. Een van deze groepen leidde eerst een kommervol bestaan, omdat zij geen kunstmest op het door hen gepachte land mochten opbrengen.

Op het moment, dat de bezitsverhoudingen drastisch worden gewijzigd, redt een dergelijke groep zich veel beter dan niet-voorbereide groepen. De praktijk van enkele landhervormingen in andere Latijnsamerikaanse landen, wijst in deze richting.

Uit recente kontakten met een katholieke hulpverleningsorganisatie is mij gebleken, dat men ook daar oog heeft voor dit aspect en bij de hulpverlening aandacht schenkt aan het versterken van de gemeenschapsstructuur van de armste bevolkingsgroepen.

Voor wat betreft het uitzenden van een zo

jong meisje naar een ontwikkelingsland kan men voorts een vraagteken plaatsen. In zekere zin heeft men dit bij de desbetreffende organisatie ook onderkend door haar niet naar een van de werkelijk afgelegen gebieden in Guatemala te zenden.

De indruk, die het boek over de omstandigheden, waaronder zij moest werken, wekt, is primitiever dan met de werkelijkheid overeenstemt.

Ernstiger vind ik, dat dit meisje blijkbaar geen konkrete taak werd opgedragen. Het lijkt er veel op, dat zij zelf maar moest zien, waar zij zich nuttig kon maken. Als eenling proberen verbetering te brengen in een onderontwikkelde situatie, is een opgave die vrijwel het onmogelijke vraagt, speciaal van iemand zonder ervaring.

Idealisme loopt daarbij gemakkelijk stuk op de harde praktijk.

Hiermede wil niet gezegd worden, dat Diana's politieke opvattingen omtrent de situatie ter plaatse onjuist zouden zijn. Iedereen is er zo langzamerhand wel van overtuigd, dat structurele veranderingen in Latijns Amerika noodzakelijk zijn. Wil men echter niet van het ene kwaad in het an-

dere vervallen, dan zal de bevolking daartoe zelf de kracht moeten opbrengen. Wat men als buitenstaander kan doen is diè krachten in zo'n maatschappij steunen en stimuleren, die de bevolking het gevoel van eigenwaarde doen hervinden, waarbij de praktijk demonstreert waartoe gemeenschappelijke activiteiten kunnen leiden. Ontwikkelingshulp, die dergelijke activiteiten tot leven brengt, kan daartoe een belangrijke rol vervullen.

Vrijwilligers kunnen in een dergelijk kader nuttig werk doen, mits hun konkrete taken worden opgedragen. Iemand zonder levenservaring blootstellen aan de misère van ontwikkelingslanden om toch maar iets nuttigs te doen, zonder dat dit perspectieven opent voor wezenlijke veranderingen, betekent een naïeve en onverantwoordelijke handeling, vooral als het om jonge mensen gaat, die zelf nog moeten worden gevormd.

Thomas Powers,

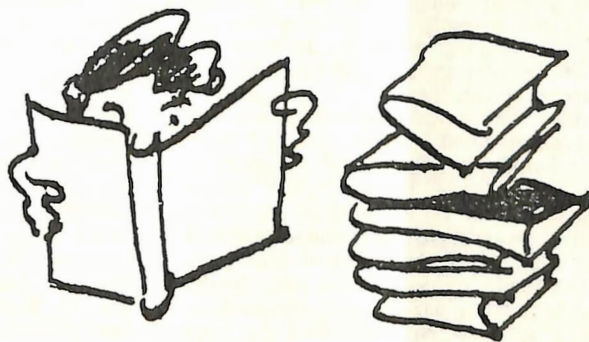
Diana, the making of a terrorist

Houghton Mifflin Company, Boston, 1971

Bantam books, 1972

Voorjaarspakket

Halfweg 60-80 f 10.— voorjaarsprijs f 4.95

Sex f 3.90 voorjaarsprijs f 2.25

Jezus van Nazareth

f 2.95 voorjaarsprijs f 1.95

f 9.15

EXTRA KORTING van 10 % bij bestellen van het hele voorjaarspakket ineens.

1 MEI VIERING - SOLIDARITEIT MET DE BEVRIJDINGS-BEWEGING IN ZUIDELIJK AFRIKA

Rondom 1 mei 1972 gaat men een grote financiële inzamelingsactie voeren voor de bevrijdingsbewegingen in Zuidelijk Afrika. Initiatiefneemster is de Evert Vermeer Stichting, een met de Partij van de Arbeid verbonden stichting.

Verder participeren in deze actie het Angola Comité, de Anti Apartheids Beweging Nederland, het Rhodesië Comité, de Eduardo Mondlane Stichting, het Defence and Aid Fund Nederland, het Medisch Comité Angola, Sjaloom en het Landelijk Verbond van Derde Wereld Winkels. Wellicht sluiten ook andere organisaties zich nog aan.

De voor steun in aanmerking komende bevrijdingsbewegingen zijn FRELIMO (Mozambique), MJLA (Angola), PAIGC (Guinee-Bissao), ANC (Zuid-Afrika), SWAPO (Namibia) en FROLIZI of ANC (Rhodesië). Het bijeengezamelde geld zal hun onvoorwaardelijk ter hand gesteld worden.

Een ieder die nader informatie wil of, meewerken, kan zich in verbinding stellen met de sekretaresse van de Evert Vermeer Stichting, mevr. A. M. Naber-Hoogsteder (De Savornin Lohmanstraat 15, Barneveld, tel. 03420-4506).

De mens in het verkeer

door Herman van de Klei

Een automobilist ziet dat de weg waarop hij rijdt, bevroren is. Hij remt, slipt, raakt in de berm, rijdt het water in en verdrinkt.

Is hier het gladde wegdek de oorzaak, het remsysteem van het voertuig dat niet is aangepast aan het rijden op gladde wegen, de nalatigheid van de wegbeheerder geen zand of pek te strooien, de onbekwaamheid of wellicht de vermoeidheid van de bestuurder of soms het doel van de reis, waardoor de bestuurder juist deze weg koos? Wanneer bovendien daar ter plaatse een voldoende brede vluchtstrook zou zijn geweest of het kanaal afgeschermd was met een geleiderail-konstruktie, het voertuig betere escape-mogelijkheden had gehad, waren de gevolgen dan misschien minder ernstig geweest?

VRAGEN NAAR OORZAAK EN SCHULD

Voor het optreden van verkeersongevallen wordt veelal een zware verantwoordelijkheid aan de verkeersdeelnemers toegerekend. Dit verschijnsel manifesteert zich in de verkeerswetgeving, die grotendeels bestaat uit normen voor het gedrag van de verkeersdeelnemer en slechts incidentele bepalingen bevat omtrent de overige konstituerende elementen van het verkeer (het voertuig, de weg). De bekende ongevalsstatistieken, die tot 1968 regelmatig werden gepubliceerd, gaven steevast aan dat ca. 90% van het totaal aan verkeersongevallen kon worden toegeschreven aan 'menselijke fouten' (die vermeden hadden kunnen worden).

ONJUISTE INTERPRETATIE VAN EEN ONGELUK

Deze ongevalsstatistieken waren gebaseerd op gegevens van de politie, die belast is met de handhaving van de wettelijke bepalingen. In verband met een gewijzigd verbaliseringsbeleid, waardoor niet van alle ongevallen een proces-verbaal werd opgemaakt, kwam een groot aantal ongevallen niet meer in de statistiekcijfers tot uiting, reden waarom het CBS de publikatie staakte. Bij de huidige structuur van de verkeerswetgeving zijn deze ongevalsgegevens derhalve onjuist ten aanzien van de werkelijke invloed op de verkeersonveiligheid van 'menselijke factoren'. Alternatieve factoren kunnen immers niet worden gevonden omdat deze niet of nauwelijks voorkomen in de verkeerswetgeving, dus ook niet op de ongevallenformulieren die de politie invult ten behoeve van het proces-verbaal, op grond waarvan de ongevallenstatistieken worden opgemaakt.

In de bestrijding van de verkeersonveiligheid wordt evenwel niet altijd met deze aspecten rekening gehouden. Nog steeds worden opvattingen verkondigd als zou de remedie van het probleem in hoofdzaak zijn gelegen in de normatieve beïnvloeding van de verkeersdeelnemers met als middel het straffen vanuit een preventief gezichtspunt, het van deelname aan het verkeer uitsluiten, en het beïnvloeden van de 'instelling' van de verkeersdeelnemers.

DE 'VERKEERSBARBAAR'

Bijna dagelijks kunnen wij beschouwingen lezen of horen in dagbladen, vakbladen, tv of radio, waarbij uitspraken gehanteerd worden als 'de verkeersveiligheid neemt onrustbarend toe' enz.

Dat die verkeersveiligheid toeneemt in die zin, dat het aantal verkeersongevallen een stijging vertoont, is juist. We moeten daarbij echter in het oog houden dat het aantal motorvoertuigen en daarmee het aantal gereden kilometers van jaar tot jaar enorm toeneemt. Een stijging van het aantal verkeersongevallen is derhalve logisch en behoeft op zichzelf nog niet onrustbarend te zijn.

Aan deze vermeende 'toeneming van de verkeersonveiligheid' wordt echter nogal eens de konklusie verbonden dat 'onverantwoordelijk gedrag', 'wegpiraterij', 'gebrek aan fatsoen' e.d. de aanwijsbare oorzaken van de toenemende verkeersonveiligheid zouden zijn. Als remedie wordt dan steevast genoemd 'opvoeding tot een betere mentaliteit', want dat die niet deugt, daar zijn alle sprekers en skribenten het wel over eens. Is dat zo?

Ten aanzien van het optreden van fouten in de waarnemingen, beslissingen en handelingen van verkeersdeelnemers en de daaruit resulterende ongevallen is de verkeersdeelnemer een noodzakelijke, maar geenszins overwegende faktor. Of een vorm van gedrag, respectievelijk een (juridisch als zodanig beoordeelde) fout, resulteert in een ongeval, wordt uiteindelijk bepaald door de omstandigheden. Slechts wanneer deze omstandigheden kritiek zijn, zal een ongeval hiervan het gevolg zijn. Het niet verlenen van voorrang is pas gevaarlijk wanneer de bestuurders elkaar tot op het moment van de botsing niet of te laat opmerken, zodat geen van beiden (tijdig) maatregelen zou kunnen treffen in de vorm van afremmen, een ontwijkmanoeuvre of gas geven. In het geval zij elkaar wel zouden opmerken, zal het resultaat worden bepaald door een aantal kritieke omstandig-

heden, zoals het reactievermogen van de bestuurder, de vertrags- of versnellingskapaciteit van het voertuig, de wrijvingscoëfficiënt van het wegdek, de aanwezigheid van overig verkeer waarmee al dan niet rekening wordt gehouden.

VOORLICHTING VOOR VEILIG VERKEER

Alle propaganda die ervan uitgaat dat verkeersongevallen zullen worden voorkomen als de mentaliteit van de automobilist maar verandert, is zinloos.

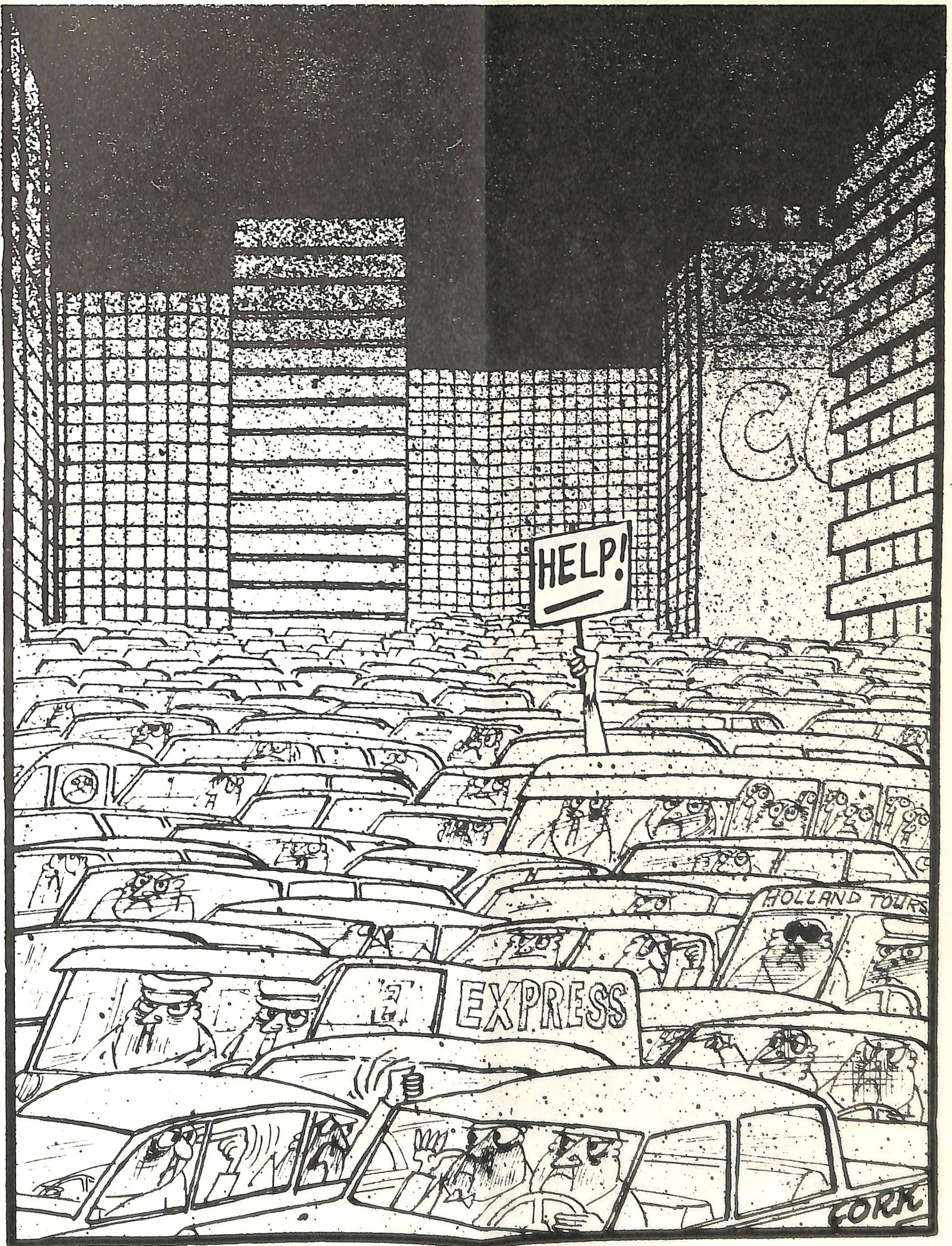
De moderne mens leeft onder allerlei spanningen. De inwoners van de grote stad met haar lawaai, luchtvervuiling, woningnood, verkeersopstoppen enz., enz., vertonen alle kenmerken van het 'apenrotssyndroom': geprikkeldheid en agressie, 'ieder voor zich' en 'eerst ik'.

Waarom zou het verkeer op de weg een ander beeld geven — de totaliteit van de verkeersdeelnemers vormt toch een dwarsdoorsnede van de gehele bevolking?

Wij kunnen derhalve niet proberen speciaal de mens als automobilist te veranderen, we kunnen hoogstens de omstandigheden en middelen aanpassen aan zijn mogelijkheden (beveiligde wegen, geen kruisend verkeer, veilige vervoermiddelen, automatisering voor zover dit mogelijk is, om maar iets te noemen). Het is wél mogelijk via algemene propaganda de mens een eenmalige beslissing te laten nemen, bijvoorbeeld via reclame een bepaald produkt te laten kopen, maar niet diezelfde mens tot bepaalde handelingen in een reeks van jaren te brengen, c.q. zijn handelwijze te corrigeren. Het zal dus mogelijk blijken hem via propaganda bijvoorbeeld een anti-slip-kursus te laten volgen, maar het konsekwent 'veilig' rijden onttrekt zich aan beïnvloeding.

DE MENS, EN DUS OOK DE AUTOMOBILIST, KENT ZICHZELF SLECHT

In Amerika heeft men in een betrekkelijk kleine plaats eens een aantal auto's in het verkeer gevolgd en gefilmd. Daarna heeft men, aan de hand van de registratienummers de eigenaars opgespoord en hen uitgenodigd naar deze film te komen kijken. Op die film had men echter de nummerplaten onleesbaar gemaakt. De reacties van de toeschouwers waren opmerkelijk: onverantwoordelijk rijden, wegpiraten, dat waren ongeveer de kwalifikaties van de verontwaardigde kijkers. Groot was hun ontsteltenis toen bleek dat ze naar hun eigen verkeersprestaties hadden gekeken...

Een ander Amerikaans onderzoek heeft aan het licht gebracht dat de gemiddelde (Amerikaanse) automobilist op elke drie kilometer één verkeersovertreding begaat. Er is geen reden aan te nemen dat wij er in Nederland beter afkomen.

Welke eisen stelt de ingewikkelde technische apparatuur anno 1971 aan zijn waarnemings- en reaktievermogen? Wij weten hiervan nog veel te weinig. Wetenschapsmensen in en buiten Nederland, in vrijwel alle landen ter wereld, houden zich intens met deze problematiek bezig. De resultaten van hun onderzoekingen zullen er ongetwijfeld toe bijgedragen het verkeer voor de mens veiliger te maken. In *Tal en Last* (van maart '72) schrijft ir. van Hasselt: *Hoewel Nederland met Engeland de volste wegen ter wereld heeft, is het aantal auto's per 100 inwoners hier nog niet de helft van dat in de Verenigde Staten. Een dergelijke autodichtheid zou ons land echter volkomen onleefbaar maken; we hebben er eenvoudig de ruimte niet voor. Verkeersvoorzieningen vragen zeer veel grond. In Nederland is grond echter een schaars en dus duur artikel geworden. De verkeersvoorzieningen*

in de steden worden onbetaalbaar en het loopt met de gemeentefinanciën in de grote steden toch al niet best. Alle inspanningen ten spijt wordt de toestand hoe langer hoe slechter. Hele stadswijken worden afgebroken voor sanering, maar er komen geen of te dure woningen voor in de plaats, waardoor nog meer mensen wegtrekken en zo komen we in de vicieuze cirkel.

Willen wij dit land, en vooral de grote steden leefbaar houden dan zullen zowel aan het bezit van een auto als aan het gebruik ervan vergaande beperkingen verbonden moeten worden die diep ingrijpen in de persoonlijke vrijheid. Deze beperkingen zullen des te groter moeten worden naarmate de bevolking meer toeneemt. We krijgen de rekening voor onze te snel toegenomen welvaart en onze te dichte bevolking nu gepresenteerd en we zullen moeten kiezen tussen auto's of kinderen.

Zolang de zaak niet zo scherp gesteld wordt, zit er niets anders op dan te blijven sleutelen aan de verkeersveiligheid. Een belangrijk centrum van vergaarde kennis op het terrein van verkeersveiligheidsonderzoek in Nederland is de Stichting We-

tenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV te Voorburg. We kunnen bij een verkeersongeval de zaak niet zwart-wit stellen: schuld of geen schuld. Dat is een veel te simplistische aanpak van een zo gekompliceerde toestand. De situatie analyseren en zo mogelijk verbeteren is het eerste en het minste dat op het ogenblik, in de gegeven omstandigheden, kan worden gedaan.

Wat die omstandigheden betreft: dat zijn koekjes van eigen deeg. En dat het recept daarvan niet deugt, merken we dagelijks meer. Een verkeersdeskundige kan dat recept niet veranderen, tenzij hij dat probeert buiten zijn vak om, als humanist bijvoorbeeld.

NIEUW ONDERZOEK BETREFFENDE „HET GEZICHT” VAN HET H.V.

Zoals u zich zult herinneren, heeft Gerard Kosse verleden jaar een onderzoek ingesteld naar de bekendheid van het Humanistisch Verbond. In 'Humanist' van 12 juni 1971 wordt aan dit onderzoek aandacht besteed. Een samenvatting van zijn rapport verscheen in 'In en Om' van december 1971.

Nu is er een nieuw onderzoek gestart, waarbij wordt nagegaan of het beeld, dat het publiek van het H.V. heeft ook inderdaad overeenkomt met de werkelijkheid. Willekeurig zijn een paar honderd adressen uit ons ledenbestand getrokken. Deze leden wordt gevraagd waarvoor zij belangstelling hebben, welke waarden zij belangrijk vinden, en welke mening zij hebben over allerlei verschijnselen in de samenleving.

Zoals u ziet zijn de vragen van belang voor onszelf in die zin, dat aan de hand van de verkregen antwoorden met een planning van activiteiten bijvoorbeeld veel gericht te werk kan worden gegaan.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door Gerard Kosse, onder supervisie van Prof. Dr. S. Wiegiersma en Drs. J. Hoogstraaten, alle drie verbonden aan het Psychologisch Laboratorium van de Universiteit van Amsterdam.

Publikatie over de uitkomsten van het onderzoek zal t.z.t. plaats vinden in 'Humanist'. Opgemerkt moet nog worden, dat bij de verwerking van de gegevens volledige anoniemiteit wordt gehandhaafd.

Mogen wij de leden, die op willekeurige wijze zullen worden geselecteerd, verzoeken hun medewerking aan dit onderzoek te verlenen?
Bij voorbaat onze dank!

W. C. Fiege (direkteur H.V.)

Massa ontslagen

Naar aanleiding van het dreigende massa-ontslag bij AKZO hebben het HJS (Humanistisch Jongeren Sentrum) en 'humus' voorgesteld vanuit het Humanistisch Verbond aandacht aan deze zaak te besteden.

Zij stellen voor een werkgroep samen te stellen van deskundigen die tot doel heeft:

1. een dergelijk massaontslag begeleiden wat de humanistische kant betreft, b.v. door het mede inschakelen van buro's voor maatschappelijk werk, afdelingen

van het Humanistisch Verbond enz.

2. aan de hand van de ervaringen die worden opgedaan kan tot een meer uitgebreide commissie worden gekomen om de faktor 'mens' in het bedrijfsleven duidelijk vanuit het huidige Humanistisch Verbond te definiëren.

De humanistische jongeren zijn bereid in deze werkgroep hun eigen inbreng te leveren.

Strengthening the international humanist movement means exerting greater influence on the world scene!

Join the International Humanist and Ethical Union as an individual member.

Minimum annual contribution US \$ 10,— which includes a subscription to the quarterly magazine International Humanism.

Address: IHEU, Oudegracht 152, Utrecht, Holland

Bank: Amsterdam-Rotterdam Bank, Utrecht, Holland

Incidental gifts are also welcome!